

ΚΑΛΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ –
ΤΟ ΕΡΓΟ ΔΙΑΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ CREATURES “PROMOTING CREATIVE TOURISM
THROUGH NEW EXPERIENTIAL AND SUSTAINABLE ROUTES”

Δρ. Χρήστος Τσανός

Τμήμα Μάρκετινγκ και Επικοινωνίας, Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών (ΟΠΑ)

Συνεργάτης του έργου CREATURES για το ΟΠΑ

Ο πολιτισμός αποτελεί σημαντικό στοιχείο του τουριστικού προϊόντος μιας περιοχής ενώ ταυτόχρονα ο τουρισμός αποτελεί ένα σημαντικό μέσο για την ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς της περιοχής [1]. Ο πολιτιστικός τουρισμός αποτελεί σημαντική τάση του παγκόσμιου τουρισμού, καθώς σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Τουρισμού, αντιπροσωπεύει περίπου το 40% του παγκόσμιου τουρισμού [2]. Τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των επισκεπτών του πολιτιστικού τουρισμού (ενδιαφέρον για τον πολιτισμό, επιθυμία για πιο άμεσες και προσωπικές τουριστικές εμπειρίες, έμφαση στην προσωπική ανάπτυξη μέσω του τουρισμού και του πολιτισμού) [1] απαιτούν την ανάπτυξη συνεργειών μεταξύ των τομέων του πολιτισμού και του τουρισμού, ώστε το τουριστικό προϊόν να ανταποκρίνεται στις ανάγκες των τουριστών, να προωθεί και να αναδεικνύει την πολιτιστική κληρονομιά των περιοχών και να συμβάλλει στη βιωσιμότητά τους.

Οι Τομείς του Πολιτισμού και της Δημιουργίας (ΤΠΔ) (Cultural and Creative Sectors – CCS) συμβάλλουν στην ανάπτυξη τέτοιων συνεργειών μέσω της δημιουργίας προϊόντων και υπηρεσιών που προωθούν τον πολιτισμό μιας περιοχής. Οι συνέργειες μεταξύ ΤΠΔ και τουρισμού έχουν θετικές επιπτώσεις και για τους δύο τομείς, όπως αύξηση του αριθμού και της διάρκειας διαμονής των τουριστών, βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του τουριστικού τομέα, δημιουργία θέσεων εργασίας, δημιουργία επενδύσεων για τη διατήρηση και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς και παρακίνηση των τοπικών κοινοτήτων για την αποτελεσματική διαχείριση των πολιτιστικών αγαθών τους [1, 3]. Το έργο διαπεριφερειακής συνεργασίας “**Promoting Creative Tourism through New Experiential and Sustainable Routes – CREATURES**” (2020-2023)¹ στοχεύει στην ανάπτυξη συνεργειών μεταξύ των ΤΠΔ και του τουρισμού μέσω της ανάπτυξης καινοτόμων τουριστικών προϊόντων όπως νέες πολιτιστικές και τουριστικές διαδρομές που αναδεικνύουν την πολιτιστική κληρονομιά και προωθούν τον βιώσιμο και βιωματικό τουρισμό στις περιφέρειες που συμμετέχουν στο έργο, και υποστηρίζονται από νέες τεχνολογίες.

Η ανάπτυξη τέτοιων συνεργειών διευκολύνεται μέσω της ανάπτυξης, εφαρμογής και ανταλλαγής Καλών Πρακτικών για καινοτόμα προϊόντα που προωθούν την πολιτιστική κληρονομιά και τη συνδυάζουν με το τουριστικό προϊόν. Η σημασία της ανάπτυξης Καλών Πρακτικών στους ΤΠΔ και η προώθηση και η ανταλλαγή τους στο πλαίσιο της διακρατικής ευρωπαϊκής συνεργασίας επισημαίνεται στον Κανονισμό 2021/818 του Ευρωπαϊκού

¹ Το έργο CREATURES χρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ERDF) μέσω του προγράμματος διαπεριφερειακής συνεργασίας Interreg ADRION και από εθνικούς πόρους. Το έργο συντονίζει ο οργανισμός Metropolitan City of Bologna (Ιταλία) και συμμετέχουν οι εξής οργανισμοί: Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών (Ελλάδα), Friuli Venezia Giulia Autonomous Region (Ιταλία), Urban Planning Institute of the Republic of Slovenia (Σλοβενία), Επιστημονικό Πάρκο Πατρών (Ελλάδα), Regional Development Agency Dubrovnik-Neretva County (Κροατία), Regional Directorate of Cultural Heritage – Vlora (Αλβανία) και School of Economics and Business in Sarajevo, University of Sarajevo (Βοσνία και Ερζεγοβίνη). Επιστημονική Υπεύθυνη του έργου για το Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών (ΟΠΑ) είναι η Αναπληρώτρια Καθηγήτρια του Τμήματος Μάρκετινγκ και Επικοινωνίας κ. Ελένη Αποσπύρη (apospori@aueb.gr).

Κοινοβουλίου για τη θέσπιση του προγράμματος «Δημιουργική Ευρώπη», το οποίο τις αναγνωρίζει ως παράγοντα που συμβάλλει στην επιτυχία του προγράμματος [4].

Για την επίτευξη των στόχων του έργου CREATURES, οι εταίροι του έργου εντόπισαν 27 Καλές Πρακτικές που συμβάλλουν στην ανάδειξη και προώθηση της πολιτιστικής κληρονομιάς και του βιώσιμου τουρισμού και αναπτύχθηκαν στις περιφέρειές τους με τη συνεργασία Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων, δημόσιων φορέων και οργανισμών, και μη κυβερνητικών οργανώσεων. Οι Καλές Πρακτικές περιλαμβάνουν ένα ευρύ φάσμα δράσεων (όπως διαδικτυακές και διαδραστικές εφαρμογές, θεματικές τουριστικές διαδρομές), εκδηλώσεων (όπως φεστιβάλ λογοτεχνίας, θεάτρου και κινηματογράφου) και πολιτιστικών δομών (όπως μουσεία) που αξιοποιούν και αναδεικνύουν την πολιτιστική κληρονομιά της περιοχής με καινοτόμους τρόπους. Στη βάση αυτών των καινοτόμων τρόπων, οι Καλές Πρακτικές διακρίνονται σε τέσσερις κατηγορίες:

1. Καλές Πρακτικές που χρησιμοποιούν νέες τεχνολογίες για την ανάδειξη και την προώθηση της πολιτιστικής κληρονομιάς, όπως:

- Η διαδραστική εφαρμογή “Talking Map of Aquileia” (Ιταλία), που αναδεικνύει και προωθεί την πολιτιστική κληρονομιά της αρχαίας ρωμαϊκής πόλης της Aquileia, η οποία αποτελεί Μνημείο Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO, μέσω της χρήσης πολυμεσικών εφαρμογών που συνοδεύονται από συμμετοχικές και διαδραστικές δραστηριότητες των επισκεπτών. Η εφαρμογή σχεδιάστηκε με βάση την προσέγγιση του «σχεδιασμού για όλους» (design-for-all) και συνδυάζει τεχνικές αφήγησης εστιασμένες προς συγκεκριμένες κατηγορίες επισκεπτών (τουρίστες, οικογένειες, Άτομα με Ειδικές Ανάγκες) και τεχνολογική καινοτομία. Με αυτό τον τεχνολογικά καινοτόμο και διαδραστικό τρόπο, οι τουρίστες μπορούν να γνωρίσουν την πολιτιστική κληρονομιά της περιοχής [5].
- Η τρισδιάστατη και διαδραστική παρουσίαση της αναστήλωσης και προστασίας του ιερού του ναού του St. Jerome στην πόλη Slano (Κροατία) και η ανάπτυξη σχετικής εφαρμογής για smartphones που χρησιμοποιεί Επαυξημένη Πραγματικότητα (Augmented Reality). Αυτή η Καλή Πρακτική αναπτύχθηκε με τη συνεργασία δημόσιων φορέων για τον πολιτισμό και τον τουρισμό και ερευνητών, αναδεικνύει την πολιτιστική κληρονομιά μέσω της ανάπτυξης νέων τεχνολογικά καινοτόμων προϊόντων και ευαισθητοποιεί τους τουρίστες για την προστασία και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς (ενδεικτικά, μέσω της διοργάνωσης workshops, εκθέσεων και θεματικών διαλέξεων) [5].

2. Καλές Πρακτικές οπτικοακουστικών εκδηλώσεων που αναδεικνύουν την ευρύτερη πολιτιστική προσφορά μιας περιοχής, όπως:

- Το Φεστιβάλ Pordenone Legge (Ιταλία), που ξεκίνησε ως φεστιβάλ λογοτεχνίας και εξελίχθηκε σε ένα σύνολο από δράσεις σχετικές με τη λογοτεχνία, όπως διαλέξεις, παρουσιάσεις βιβλίων, προβολές ταινιών, συζητήσεις με συγγραφείς, που πραγματοποιούνται στην πόλη του Pordenone και τους όμορους δήμους. Μέσω της λογοτεχνίας, το φεστιβάλ αναδεικνύει το ευρύτερο πολιτιστικό και τουριστικό προϊόν της περιοχής, καθώς προσελκύει περισσότερους από 130.000 επισκέπτες, και συνεισφέρει σημαντικά στην τοπική οικονομία (εκτιμάται ότι για κάθε 1 Ευρώ που επενδύεται στο φεστιβάλ, περισσότερα από 7 Ευρώ επιστρέφουν στην τοπική οικονομία) [5].

3. Καλές Πρακτικές που αναδεικνύουν τα τοπικά προϊόντα ως μέρος της πολιτιστικής κληρονομιάς, όπως:

- Η βιωματική θεματική διαδρομή “Pelješac – The Empire of Wine” (Κροατία), που προωθεί την τοπική οινογνωσία και γευσιγνωσία και τα τοπικά παραγόμενα προϊόντα χειροτεχνίας, δίνοντας στους τουρίστες τη δυνατότητα να βρουν (μέσω διαδικτυακής εφαρμογής) και να επισκεφτούν οινοπαραγωγούς, παραγωγούς εδεσμάτων και παραγωγούς προϊόντων

χειροτεχνίας. Η διαδρομή αναδεικνύει τη διάσταση της πολιτιστικής κληρονομιάς της περιοχής που σχετίζεται με την παραγωγή τοπικών προϊόντων με τη συμμετοχή σημαντικού αριθμού τοπικών παραγωγών και κάνει το τουριστικό προϊόν πιο προσβάσιμο στους τουρίστες [5].

- Η ανακαίνιση των παλιών (από το 1861) εγκαταστάσεων της οινοποιίας «Αχάια Κλάους» στην Πάτρα και η χρήση τους ως χώρου επισκέψεων, μουσείου και χώρου διοργάνωσης πολιτιστικών εκδηλώσεων, συνεδρίων και εκδηλώσεων οινογνωσίας. Οι τουρίστες μπορούν να επισκεφτούν τις εγκαταστάσεις της οινοποιίας, να ενημερωθούν για την ιστορία της και να δοκιμάσουν τις ποικιλίες κρασιών που παράγει. Αυτή η Καλή Πρακτική προωθεί τον οινoturισμό και την οινογνωσία στην περιφέρεια της Δυτικής Ελλάδας, αναδεικνύει την αρχιτεκτονική κληρονομιά των εγκαταστάσεων της οινοποιίας και συνεισφέρει στην τοπική οικονομία μέσω της διοργάνωσης πολιτιστικών εκδηλώσεων [5].

4. Καλές Πρακτικές που προσφέρουν στους τουρίστες τη δυνατότητα περιήγησης στη φυσική, ιστορική ή πολιτιστική κληρονομιά μιας περιοχής, όπως:

- Η περιπατητική διαδρομή “PotiMiru – Walks of Peace” (Σλοβενία) που προωθεί την ειρήνη, καθώς διατρέχει περιοχή με έντονα σημάδια από τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, την προστασία του περιβάλλοντος και το βιώσιμο τουρισμό, μέσω της πεζοπορίας κατά μήκος της διαδρομής, και τη διακρατική συνεργασία, καθώς η διαδρομή διασχίζει τη Σλοβενία και την Ιταλία. Η διαδρομή προσελκύει αυξανόμενο αριθμό τουριστών κάθε χρόνο [5].
- Ο θεματικός τουρισμός σχετικά με τη διατήρηση της πολυφωνικής μουσικής στην Περιφέρεια της Αυλώνας (Αλβανία) και την Περιφέρεια της Ηπείρου (Ελλάδα) ως σημαντικού χαρακτηριστικού της πολιτιστικής κληρονομιάς. Αυτή η Καλή Πρακτική προωθεί τη διακρατική συνεργασία, ενισχύει τον τουρισμό, και προσφέρει στους τουρίστες τη δυνατότητα να εξερευνήσουν την πολυφωνική μουσική της περιοχής μέσω Κέντρων Πληροφόρησης, Ψηφιακού Μουσείου και διαδικτυακής εφαρμογής [5].
- Η ποδηλατική διαδρομή “Ciro” (Βοσνία και Ερζεγοβίνη), που ακολουθεί την παλιά σιδηροδρομική γραμμή που ένωνε τη Βοσνία και Ερζεγοβίνη με την Κροατία. Αυτή η διαδρομή συμβάλλει στη διατήρηση και ανάδειξη της ιστορικής κληρονομιάς της περιοχής, καθώς διέρχεται από Μνημεία Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO, στη διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος της περιοχής και στην ενίσχυση της διακρατικής συνεργασίας [5].

Οι 27 Καλές Πρακτικές είναι διαθέσιμες σε έναν ηλεκτρονικό κατάλογο, ο οποίος είναι διαθέσιμος στην ιστοσελίδα του έργου (<https://creatures.adrioninterreg.eu/library/good-practices-e-catalogue>).

Για περισσότερες πληροφορίες για το έργο CREATURES, μπορείτε να επισκεφτείτε την ιστοσελίδα του έργου (<https://creatures.adrioninterreg.eu/>), τις ιστοσελίδες του έργου στο Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών (<https://www.dept.aueb.gr/el/bclab/content/funded-research> και <https://www.dept.aueb.gr/el/node/26354>) καθώς και τις σελίδες του έργου στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης (Facebook: CreaturesProject, Twitter: @CreaturesProje2, Instagram: @creatures_project).

Πηγές

- [1] Οργανισμός για την Οικονομική Συνεργασία και Ανάπτυξη (2009). The Impact of Culture on Tourism. Διαθέσιμο στο: <https://www.oecd.org/industry/the-impact-of-culture-on-tourism-9789264040731-en.htm>

- [2] UNESCO (2022). Cutting Edge | Bringing cultural tourism back in the game. Διαθέσιμο στο: <https://www.unesco.org/en/articles/cutting-edge-bringing-cultural-tourism-back-game>).
- [3] Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού (UNWTO) (2018). Tourism and Culture Synergies. Διαθέσιμο στο: <https://www.e-unwto.org/doi/pdf/10.18111/9789284418978>.
- [4] Ευρωπαϊκή Ένωση (2018). Κανονισμός (ΕΕ) 2021/818 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 20^{ης} Μαΐου 2021 για τη θέσπιση του προγράμματος «Δημιουργική Ευρώπη» (2021-2027) και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1295/2013. Διαθέσιμο στο: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021R0818&from=EN>.
- [5] CREATURES (2020). CREATURES Good Practices E-Catalogue. Διαθέσιμο στο: <https://creatures.adrioninterreg.eu/library/good-practices-e-catalogue>

